

Sammanfattning

En samverkansresa för hälsa

Strategi för hälsa 2017-2023

Lärdomarna från arbetet med Strategi för hälsa har publicerats i en rapport tillsammans med ett avstamp för fortsatt arbete. Den ger en bild av måluppfyllelsen av överenskomna mål samt en nulägesbild över hur samverkansarbetet har utvecklats i Sveriges län. Rapporten vänder sig i första hand till förtroendevalda, chefer och ledare i kommuner och regioner.

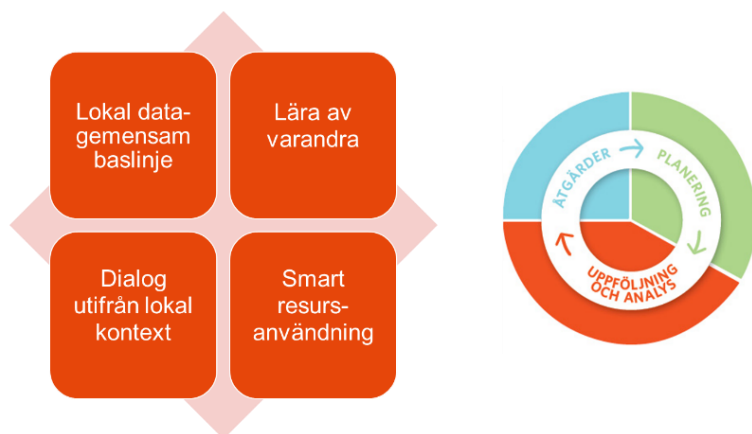
Ett starkt varför

Det är viktigare än någonsin att ha hälsa som strategi för att klara välfärdsutmaningen. En god hälsa främjar den enskilda människans självständighet och möjlighet att bidra i samhället, samtidigt som behov av vård och omsorg skjuts fram. I tider av demografiska och ekonomiska påfrestningar är hälsofrämjande och förebyggande arbete en av nycklarna, inte minst utifrån kompetensutmaningen som idag är ett faktum i många kommuner och regioner.

En enskild aktör kan inte nå målen utan att samarbeta med andra aktörer. Människors hälsa och livssituation består av en mängd sammanflätade faktorer och förutsättningar som välfärden, trots sin organisatoriska uppdelning, måste klara av att svara upp mot.

Från strategi till verkstad

Regionala workshoppar och länsdialoger varit ett sätt att föra dialog om lokala behov och utmaningar. Strategi för hälsa har belyst användningen av lokal data tillsammans med ett aktivt lärande från platser som har nått framgång. Systematiken för planering, uppföljning och åtgärder har betonats.

Vikten av förebyggande arbete har lyfts återkommande i SKR:s Ekonomirapport. Medverkande kommuner och regioner betonar följande framgångsfaktorer:

1. Långsiktiga mål över huvudmannagränser som utgår från befolkningens behov.
2. Pröva nytt och möjliggör samtidigt för ett långsiktigt arbete.
3. Involvera målgruppen/invånarna och följ upp utfallet kontinuerligt.
4. Bygg in generella och riktade insatser i befintliga verksamheter och mötesplatser.
5. Skapa samsyn om att disponera medel över organisations- och huvudmannagränser.

Måluppfyllelse

Sveriges befolkning har generellt sett en god hälsa, men alla grupper inte hänger med i utvecklingen. Skillnaderna mellan olika grupper av flickor, pojkar, kvinnor och män i olika socioekonomiska positioner ökar eller står still.

Kolada och SKR:s kommunspezifika rapporter har jämförbara resultat för kommuner med en liknande socioekonomisk befolkningsstruktur. Många indikatorer och resultat som rör befolkningens hälsa har ett starkt samband med socioekonomiska faktorer såsom utbildningsnivå och inkomst. Det är viktigt att dessa olikheter beaktas när resultaten tolkas. Vid uppföljning av mål är det inte bara angeläget att genomsnittet blir bättre, utan att skillnaderna också ska minska inom och mellan kommuner, inom och mellan län samt mellan olika socioekonomiska grupper av flickor, pojkar, kvinnor och män.

Strategi för hälsa följer 22 mål och indikatorer som fokuserar på att förbättra hälsa, kvalitet och hållbarhet. Det finns en positiv hälsoutveckling när det gäller små barns utsatthet för tobaksrök, medellivslängd samt förbättrade brukar- och patientupplevelser. Däremot har utfallet försämrats för målen som rör andelen placerade barn som avslutat gymnasium och andelen stillasittande i den vuxna befolkningen. Nedan en översikt för måluppfyllelse utifrån målområden och indikatorer.

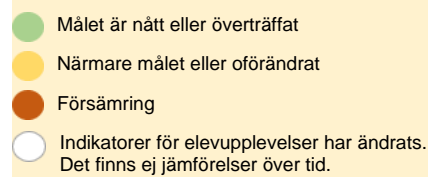
God och jämlik hälsa

Hållbart och uthålligt

God kvalitet

Prioritet, angreppssätt och resultat i Sveriges län

Genom uppföljande samtal med 17 län syns en tydlig förflyttning till mer fokus på hälsa i de samverkansstrukturer där aktörer som skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård ingår. Allt fler län går också från att pröva nya arbetssätt till breddinförande. Fyra förflyttningsområden summerar utvecklingen:

1. Mer fokus på hälsa i ledningsstruktur och mål
2. Nya samverkansformer och kortare vägar till handling
3. Fler prövar nytt och inför långsiktigt
4. Det är hela systemets resultat som räknas

Ett ökat nationellt fokus, bland annat genom överenskommelserna för Nära vård och psykisk hälsa samt en reviderad grund för folkhälsopolitiken har bidragit. I en fjärdedel av länen har mål och indikatorer från Strategi för hälsa integrerats i de styrande dokumenten. Pandemin har bidragit till nya samverkansformer och befolkningens hälsa har varit i stark belysning, även om delar av det förebyggande arbetet prioriterades ner.

En återkommande framgångsfaktor för att lyckas med ett lyckat breddinförande är ta hänsyn till kommunernas olikheter, förutsättningar och förmågor redan i uppstarten. Allt kan inte spridas i samma takt överallt. Ett lyckat införande har ofta föregåtts av ett testande i olika lokala miljöer och sammanhang. Rapporten lyfter fram flera exempel på lyckat provande som har nått ett införande i större skala inom ett län.

Förmågan att leda system och nätverk snarare än enskilda verksamheter är viktig för att hantera samhällsutmaningar. Strukturer för möten och nätverk behövs för att bygga relationer. För att hålla fortsatt prioritet i samverkansarbetet behövs även en gemensam målbild och indikatorer som följs över tid.

Ingredienser för framgångsrikt hälsofrämjande och förebyggande arbete

Lokala och regionala exempel som har nått framgång berättar om ett antal ingredienser. Dessa framgångsfaktorer kan fungera som ett underlag för reflektion inför och längs vägen under ett samverkansarbete.

- Målgruppens delaktighet och involvering är avgörande
- Utgå ifrån ordinarie verksamheter och befintliga strukturer
- Tillitsfullt ledarskap för långsiktighet och möjlighet att pröva nytt
- Allas krafter behövs

Samtidigt är det viktigt att lyfta fram återkommande utmaningar och hinder. De vanligast förekommande hindren var:

- Stuprör och hierarkier
- Bristande kunskap
- Förmågan att nå målgrupper
- Svårigheten att mäta helhet

Avstamp för fortsatt arbete

Hälsan i Sverige är fortsatt bra, men skillnaderna består eller ökar mellan geografiska områden och mellan olika befolkningsgrupper. Samtidigt finns det platser runt om i Sverige som kan visa på goda resultat. Det bästa måste få möjlighet att skalas upp.

Rapporten lyfter fram exempel som visar att det handlar mer om att ta sig an ett system av insatser som hänger i över tid, snarare än enskilda projekt. De platser som kan visa på hållbara resultat jobbar med långsiktiga överenskommelser samtidigt som nya arbetssätt prövas och införs. Systematiken är fortfarande avgörande. Genom en gemensam grund för systematiskt förbättringsarbete, ny kunskap om storskalig spridning och med utgångspunkt i lokala behov kan vi åstadkomma stora besparingar, minskat lidande och fler invånare som kan bidra i samhället.

Det finns tre angelägna förbättringsområden som har framkommit i dialogen med kommuner och regioner:

1. Ungas uppväxtvillkor och hälsa. Hållbara lösningar för tillit, trygghet och brottsförebyggande arbete
2. Fler friska levnadsår för minskade behov av vård och omsorg - en nyckel för att klara kompetensförsörjningen
3. Seniorers möjligheter till livslång självständighet, trygghet och deltagande i samhällslivet

Rapporten betonar behovet av ett stärkt nationellt arbete med samhällsekonomiska analyser, forskning, innovation och långsiktig finansiering av hälsofrämjande arbete. Det är också angeläget att ta ett samlat grepp kring jämförbar data om olika befolkningsgruppers livsvillkor och hälsa på lokal, regional och nationell nivå.

Mer information och inspiration

[Rapport: En samverkansresa för hälsa, Strategi för hälsa 2017-2023](#)

[Indikatorer för Strategi för hälsa i Kolada](#)

[Kommunspezifika rapporter](#) visar utveckling över tid och skillnader mellan kvinnor och män.

[Lärande exempel på lokal och regional samverkan](#)

[Skrift och genomförda seminarier om värdet av förebyggande arbete i ett ekonomiskt perspektiv](#)

[Stöd och utbildning för nya förtroendevalda - förtroendevalda ger förutsättningar för välfärd och hälsa](#)

[Modell för styrning och ledning](#)

Vill du veta mer eller vill bidra? Välkommen att ta kontakt.

Jesper Ekberg
Samordnare Strategi för hälsa
Avdelningen för vård och omsorg
072 246 86 88, jesper.ekberg@skr.se